

กระทู้ถามที่ ๐๖๘ ร.

สภาผู้แทนราษฎร

๕ มีนาคม ๒๕๕๑

เรื่อง การนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในหน่วยงานราชการ

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

ข้าพเจ้าขอตั้งกระทู้ถาม ถามนายกรัฐมนตรี้ ดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๔ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๗๕ กำหนดให้รัฐต้องให้การสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบกับนายกรัฐมนตรี้ได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาตามข้อ ๒.๔.๑ ว่ารัฐบาลจะให้การอุปถัมภ์ ค้ำครอง และทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาอื่น ๆ เพื่อให้มีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังให้ประชาชนเข้าใจและนำหลักธรรมของศาสนาใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิต แต่ปัจจุบันนี้หน่วยงานราชการยังไม่ให้ความสำคัญกับการปลูกฝังให้ข้าราชการนำหลักธรรมทางศาสนาใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตเท่าที่ควร จึงขอเรียนถามว่า

๑. รัฐบาลมีมาตรการที่จะนำหลักธรรมทางศาสนาใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างไร ขอทราบรายละเอียด

๒. รัฐบาลจะส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา และการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาในสถานที่ของราชการอย่างไร ขอทราบรายละเอียด

ขอให้ตอบในราชกิจจานุเบกษา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

ประกอบ จิริกิติ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์

คำตอบกระทู้ถามที่ ๐๖๘ ร.

ของนายประกอบ จิรกติ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคประชาธิปัตย์
เรื่อง การนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในหน่วยงานราชการ

ข้าพเจ้า นายสมักร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรี ขอตอบกระทู้ถาม เรื่อง การนำหลักธรรม
ของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในหน่วยงานราชการ ของท่านสมาชิกผู้มิเกียรติดังนี้

คำตอบข้อที่ ๑

รัฐบาลได้ตระหนักว่า ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นบุคลากรที่สำคัญในการขับเคลื่อน
นโยบายของรัฐบาลให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ประชาชน ดังนั้น ในการพัฒนาประเทศชาติ
ให้เจริญรุ่งเรืองทุกด้าน จำจะต้องพัฒนาบุคลากรคือข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นเสมือน
ฟันเฟืองของรัฐให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานควบคู่ไปกับการพัฒนาอื่น วิธีการพัฒนา
ศักยภาพของมนุษย์ที่ดีที่สุดต้องเริ่มจากการพัฒนาจิตใจ เพราะจิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว และหลักสูตร
หรือกระบวนการฝึกอบรมพัฒนาจิตใจของมนุษย์ที่ดีว่ามีประสิทธิภาพดียิ่งนั้น ได้มาจากการนำ
หลักธรรมของศาสนามาบูรณาการศึกษปฏิบัติ โดยเฉพาะหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เมื่อประจักษ์
ชัดเช่นนี้ รัฐบาลจึงมิได้ละเลยต่อการดำเนินการส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐนำหลักธรรมทางศาสนา
มาปรับใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่อย่างใด
โดยที่แท้ได้กำหนดเป็นนโยบายสำคัญให้หน่วยงานภาครัฐนำหลักธรรมทางศาสนามาเสริมสร้าง
คุณธรรมจริยธรรมข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างต่อเนื่องเรื่อยไป ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
การปฏิบัติงานและประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ ในการดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้ ต้องมี
วิธีการที่มีประสิทธิภาพเพื่อนำนโยบายลงสู่การปฏิบัติที่เป็นจริง พร้อมทั้งมีมาตรการดำเนินการให้มี
ความต่อเนื่องโดยการกำหนดระเบียบปฏิบัติประจำให้มีประสิทธิภาพ

เพื่อให้เห็นนโยบายดังกล่าวมีมาตรการเป็นรูปธรรมชัดเจน รัฐบาลได้มอบให้สำนักงาน
พระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจเกี่ยวกับการทำนุบำรุงส่งเสริม
อุปถัมภ์คุ้มครองพระพุทธศาสนาโดยตรง เป็นเจ้าภาพหลักดำเนินการขับเคลื่อนการปลูกจิตสำนึก
คุณธรรมจริยธรรมของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยหลักธรรมทางศาสนา โดยมีรูปแบบ
และวิธีการดำเนินการอันหลากหลาย อาทิ โครงการจัดฝึกอบรมปฏิบัติธรรมเพิ่มประสิทธิภาพในการ
ปฏิบัติงาน และโครงการจัดแนะแนวและสอบธรรมศึกษาสำหรับข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการดังกล่าวให้เกิดผลสัมฤทธิ์เป็นกระแสนิยมทุกภาคส่วนของราชการ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) จัดทำโครงการ “เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานและประโยชน์สุขประชาชน” โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ๕ ประการ

๑) เพื่อส่งเสริมให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยผ่านกระบวนการศึกษาปฏิบัติธรรม

๒) เพื่อส่งเสริมให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรมและค่านิยมในการปฏิบัติงานราชการใหม่ โดยมุ่งให้เพิ่มสมรรถนะการทำงาน ยึดหลักจริยธรรมและหลักธรรมาภิบาล

๓) เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐในด้านการพัฒนาจิตใจ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมในเชิงสร้างสรรค์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

๔) เพื่อให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับคุณค่าและประโยชน์สุขจากการนับถือพระพุทธศาสนา โดยสามารถนำหลักพุทธธรรมไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

๕) เพื่อส่งเสริมให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีจิตสำนึกร่วมมือกับรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาสังคมไปสู่จุดพัฒนาที่ยั่งยืน

การที่รัฐบาลโดยสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ดำเนินโครงการดังกล่าวนี้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยมีข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐจำนวนมากได้ผ่านหลักสูตรกระบวนการศึกษาปฏิบัติธรรมอย่างเข้มข้นทั้งในวัดและหรือสถานที่ปฏิบัติธรรมต่าง ๆ นับเป็นมาตรการหนึ่งในการนำหลักธรรมทางศาสนาใช้ในการเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ นอกจากนี้รัฐบาลโดยกระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการเชิญชวน/รณรงค์/ส่งเสริมให้ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐทุกคนปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาเป็นประจำทุกวัน หรือสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง ด้วยการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาในชีวิตประจำวัน (ตามศาสนาที่นับถือ) อาทิ ไหว้พระสวดมนต์ (พุทธศาสนิกชน) ทำสมาธิทุกวัน จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา ในหน่วยงาน อาทิ เปิดเสียงบรรยายธรรมตามสายของหน่วยงาน ในวันธรรมสวนะ (วันพระ) นิมนต์พระเทศน์ บรรยายธรรมในวันธรรมสวนะ (วันพระ) เวลาช่วงเที่ยง เข้าวัดวันธรรมสวนะ (วันพระ) วัดใกล้กระทรวง/ทบวง/กรม ฟังเทศน์ ฟังธรรม (ช่วงเช้าก่อนทำงาน) ทำบุญตักบาตรทุกวัน

หรือเฉพาะวันธรรมสวนะ (วันพระ) หรือเฉพาะประจำวันเกิด ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และจัดกิจกรรมปฏิบัติธรรมทุกจังหวัด ซึ่งจากรายงานในเมืองต้นพบว่า ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดทำกิจกรรมและโครงการ โดยนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมในหน่วยงานราชการ และมีการจัดตั้งชมรมปฏิบัติธรรมในกระทรวงและหน่วยงานราชการ ซึ่งรัฐบาลโดยกระทรวงวัฒนธรรมคาดว่าในปีงบประมาณหน้าจะบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม รัฐบาลมิใช่แต่เพียงมุ่งจะพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น รัฐบาลนี้ยังได้มีนโยบายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกเพศทุกวัย ทุกสาขาอาชีพอีกด้วย โดยในการดำเนินการเร่งด่วนนี้ รัฐบาลได้มีนโยบายให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จัดทำเอกสาร/สารคดีอิงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับการประกอบสัมมาชีพของประชาชน นำเสนอเผยแพร่ต่อสาธารณชนทางสื่อต่าง ๆ ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ตั้งคณะทำงานผู้ทรงคุณวุฒิทางพระพุทธศาสนาผลิตรายการสารคดีธรรมทางโทรทัศน์เพื่อเผยแพร่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสู่ประชาชนอย่างกว้างขวาง ในชื่อรายการว่า “พุทธธรรมนำอาชีพ” ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์กองทัพบก ช่อง ๕ ทุกเช้าตรู่วันเสาร์ - อาทิตย์ เวลา ๐๕.๒๕ - ๐๕.๓๐ น.

คำตอบข้อที่ ๒

การส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางศาสนาและการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาภายในสถานที่ราชการนั้น รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนอย่างเป็นทางการผ่านทั้งทางกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานของรัฐที่ดูแลรับผิดชอบงานด้านพระพุทธศาสนา

ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษาเวียนมาบรรจบ รัฐบาลมีนโยบายให้ทุกสถานศึกษาอันเป็นสถานที่ราชการในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนอกจากจะต้องจัดกิจกรรมเสริมสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในทุกช่วงชั้นเรียน อันเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรประจำอยู่แล้วยังเพิ่มการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเป็นการบูชาพระรัตนตรัยเป็นกรณีพิเศษเนื่องในโอกาสเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย ทั้งนี้ เพื่อเน้นให้นักเรียน/นักศึกษาได้รู้และเข้าใจประวัติวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอันเป็นภาคทฤษฎี และตระหนักถึงความเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีซึ่งพร้อมที่จะเข้าร่วมประกอบบุญกิจบำเพ็ญกุศลพิธีอันเป็นภาคปฏิบัติ ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาวัน ๆ เช่น กิจกรรมการทำบุญตักบาตร การฟังพระธรรมเทศนา

การรักษาอุโบสถศีล การฝึกปฏิบัติธรรมด้วยการทำสมาธิเจริญจิตภาวนาแผ่เมตตาตามหากุศล และการเวียนเทียนน้อมระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัยด้วยภาวะจิตที่มีศรัทธาและปัญญากำกับควบคู่กัน และประการสำคัญคือเน้นให้นักเรียน นักศึกษานำหลักธรรมคำสั่งสอนอันประเสริฐของพระพุทธเจ้าที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนานั้น ๆ เช่น หลักการเว้นชู้ ประพฤติดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ที่พระพุทธองค์ทรงแสดงเป็นหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนาในวันมาฆบูชา หลักธรรมดาของชีวิต คือการเกิด แก่ เจ็บ ตาย หลักอริยสัจ ๔ และหลักความไม่ประมาทในการประกอบกุศลธรรมที่ได้จากวันวิสาขบูชา หลักมัชฌิมาปฏิบัติ หรือข้อปฏิบัติสายกลางตามอริยมรรคมีองค์ ๘ ที่พระพุทธองค์ตรัส ในวันอาสาฬหบูชา มาศึกษาวิเคราะห์และน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติให้เกิดประโยชน์และเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของคนต่อไป

กล่าวในส่วนของหน่วยงานที่ดูแลพระพุทธศาสนา คือ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (รวมถึงสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ในส่วนภูมิภาค) และกรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งมีภารกิจบางส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพระพุทธศาสนา เมื่อโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ดังกล่าวเวียนมาบรรจบ รัฐบาลได้ตระหนักว่าโดยที่พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนไทยส่วนใหญ่ นับถือมาช้านาน เป็นหนึ่งในสามสถาบันหลักสำคัญของชาติไทยที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในสังคมไทยให้มั่นคงดำรงอยู่ในคุณธรรมความดี ความมีเหตุผล ความมีน้ำใจเมตตาเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การรู้จักยอมรับสภาพความเป็นจริงของสรรพสิ่ง และการรู้จักให้อภัยในความผิดพลาดของกันและกัน ซึ่งเป็นคุณสมบัติอันพึงประสงค์ของสังคมปัจจุบัน ดังนั้น รัฐบาลจึงมีนโยบายส่งเสริมให้หน่วยงานดังกล่าวเป็นแกนนำประสานงานภาครัฐและองค์กรทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษาเรียนรู้/การศึกษาปฏิบัติ และเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ครอบคลุมทั่วประเทศ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยถือว่าเป็นการเทิดทูนบูชาพระรัตนตรัยเป็นกรณีพิเศษเนื่องในโอกาสเทศกาลวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ซึ่งจุดเน้นของการจัดกิจกรรมดังกล่าวก็เพื่อเผยแผ่พุทธศาสนธรรมสู่ประชาชนทั่วไปให้ได้รู้จัก เข้าใจ และเข้าถึงพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและดียิ่งขึ้นทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ โดยการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ จะปรากฏเห็นภาพได้ชัดในระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑ ซึ่งหน่วยงานที่ดูแลพระพุทธศาสนาดังกล่าวจะประสานร่วมมือกับทุกภาคส่วนของราชการและองค์กรทางพระพุทธศาสนา ร่วมกันจัดงานสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนาเนื่องในเทศกาลวันวิสาขบูชา วันสำคัญสากลของโลกประจำปีพุทธศักราช ๒๕๕๑ อย่างยิ่งใหญ่